

Doelenstraat

De Doelenstraat rond 1955 met rechts de poort van het voormalige tuchthuis.
Foto: G.Smilda, Collectie beeldmateriaal HUA

Waarschijnlijk vanwege de 'niet zeer deftigen klank' wilden B&W de Tuchthuissteeg een andere naam geven. De gemeentearchivaris werd om advies gevraagd.

ERIK TIGELAAR

De Doelenstraat liep in de Middeleeuwen van de Twijnstraat naar de Sint-Nicolaaskerk en werd in die tijd Sinte Nyclaesstege genoemd. In een akte uit 1425 wordt zij voor het eerst vermeld. Ook de huidige Nicolaasstraat verbond de Twijnstraat met de Sint Nicolaaskerk en werd vanaf het eind van de 14e eeuw aangeduid als Sinte Nyclaesstege. Beide straten komen in de 15e en de 16e eeuw onder deze naam voor. In de eerste helft van de 17e

eeuw worden zij aangeduid als St. Nicolaessteechgen, St. Nicolaeskercksteechgen of Nicolaisteech. In de jaren 1615-1619 werd het Nicolaasklooster dat op de noordoosthoek van de huidige Doelenstraat stond, verbouwd tot tuchthuis. Na verloop van tijd ging men deze straat dan ook Tuchthuissteechgen noemen. In een transportakte uit 1647 is deze benaming voor het eerst aangetroffen. Vanaf het midden van de 17e eeuw wordt de straat in de regel aangeduid als Tugthuissteeg(je), hoewel zij in een akte uit 1770 nog voorkomt als 'Tugthuissteegje of Nicolaisteege'. De huidige Nicolaasstraat wordt vanaf het midden van de 17e eeuw vermeld als Nicolaisteege, Klaassteeg en Nicolaasstraat.

In 1913 werd in de vergaderingen van het college van B&W meermalen de wens uitgesproken om de Tuchthuissteeg een andere naam te geven, waarschijnlijk vanwege de 'niet zeer deftigen

klank' van deze straatnaam. Daarom verzocht men gemeentearchivaris Muller in dat jaar om een nieuwe 'aan de geschiedenis der stad ontleende' straatnaam te bedenken. Vanaf ongeveer 1910 tot de instelling van een ambtelijke commissie voor straatnaamgeving in 1967 adviseerde de gemeentearchivaris van Utrecht B&W over het geven van nieuwe namen aan straten en over het veranderen van bestaande namen. Zijn adviezen waren echter niet bindend.

Toenmalig archivaris Muller achtte in dit geval naamsverandering echter ongewenst: 'welk bezwaar er kan bestaan er aan te herinneren dat in die straat vroeger het Tuchthuis gelegen heeft, zooals er thans het Armhuis ligt, begrijp ik inderdaad niet. Op die wijze zullen alle historische namen, vooral de merkwaardigste, slecht begrepen, spoedig verdwijnen, allereerst het Janskerkhof, dat wel spoedig aan de beurt zal zijn als bijzonder griezelig, enz.' Hierop besloten B. en W. van naamsverandering af te zien.

Enkele jaren later werd de straatnaam echter alsnog veranderd. In 1917 werd de Tuchthuissteeg zonder overleg met de gemeentearchivaris omgedoopt tot Doelenstraat. Met deze naam is aansluiting gezocht bij de namen van de nabijgelegen Schutterstraat en Wijde Doelen.

Erik Tigelaar is Unitleider Beeldmateriaal en Bibliotheek bij Het Utrechts Archief.

Noot

Dit artikel is gebaseerd op het Utrechtse straatnamenboek in wording dat naar verwachting zal verschijnen in 2005.

De binnenplaats van het Stadsarmenhuis (gevestigd in het voormalige tuchthuis) in 1931.
Foto: E.A. van Blitz, Collectie beeldmateriaal HUA

